

The effect of two linear and non-linear curricula on interpersonal skills: Examining the teaching methods of two Reggio Emilia and Montessori educational centers

Reza Saberi¹

پندیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱/۳۰

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۰۱

Accepted Date: 2025/02/18

Received Date: 2024/04/20

Abstract

The impact of two fields of study in psychology, i.e. behavioral psychology and cognitive psychology, on education in a general sense and teaching method in a specific sense has attracted the attention of many experts in the field of opinion and practice. Behaviorists such as Skinner, Pavlov, Watson, influenced by positivists such as Auguste Comte, Francis Bacon, Carnap and the approach of modernity dominated education for many years and The teaching and training methods are mostly transparent, clear and channelized, and like the production line of factories, they are step by step, linear, staged and static, but However, cognitive psychologists such as Wundt, Piaget, influenced by non-positivist views such as John Lock, Descartes, Husserl, emphasized the vagueness, non-transparency and dynamism of education and teaching methods and And they believed that educational realities should be sought in the aesthetic art of teaching and in the social activism of educators. Based on what was stated in the field of education, desire, active motivation and influencing interpersonal skills, it is necessary to adopt effective methods and approaches in teaching that provide the context of understanding, desire and activity in relation to such trainings. In this context, two educational approaches can be mentioned. The reason for adopting these two approaches is that they both pay attention to activity, desire and social growth, but Montessori is concerned with individual independence and Reggio Emilia is concerned with social relationships. (Hosseini, Heydari & Saadatmand, 2018). Considering the background and the problem of the research about the effectiveness of Vergio Emilia's two Montessori methods on the acquisition of interpersonal skills, it can be concluded that these two methods are very important and necessary for children to enter society, including the early years of entering education. especially the first grade of elementary school. The Montessori method is linear and the Reggio Emilia method is non-linear. The importance of the Montessori method is that based on a specific program, the teaching work is directed. A very important point in this method is that each child develops based on his individual

¹. Department of Educational Sciences, Farhangian University, P. O. Box 889- 14665, Tehran, Iran.
Corresponding Author

Email: r.saberi@cfu.ac.ir

abilities, and its benefit and application is that the child learns how to handle personal tasks and daily activities of his life. But the importance of the Reggio Emilia method, unlike Montessori, is that it does not have a specific program for teaching children, in other words, the Malagasy curriculum is event-based and non-linear, and all children's educational programs in this system are based on the children's reaction and interest in a subject. And it develops over time. According to this difference, the question arises whether there is a difference between these two methods in acquiring interpersonal skills? And if so, which method is more effective?

The research method was quasi-experimental with a pre-test-post-test design with experimental groups one and two. The statistical population was first elementary school boys in one district of Kerman and the sample was 60 people in three experimental groups of 20 people 1 and 2 and the control group. Matson et al.'s interpersonal skills questionnaire was used as a pre-test and post-test (Boland Raftar, Hajati, 2024). In The curriculum two sessions were dedicated to teaching children according to the educational content of Montessori and Reggio Emilia for three months and every week. It is necessary to mention that 5 experts in the teaching method approved the validity of these training sessions, the Montessori method (Hashemi et al, 2019) including life skills: Sensory skills: Calculation skills. Language: culture. which includes from simple to complex skills during three months. The method of Malagatsi or Reggio Emilia (Soltani, Aghdasi & Hashemi, 1400) includes game (running game, shadow game), project (volume building, communication with matter, light rays, projecting insects, plants, stones and recycling), painting using Natural materials (making color by changing the materials collected by breaking, pulverizing, sieving, pounding, grinding, etc.), producing sound using natural materials is called sound.

findings showed that there is a significant difference between the variable scores of the interpersonal skills of the experimental group 1 and the variable scores of the control group, because the significance level of the group was 0.001, which is less than 0.05. . As a result, it can be said that children who received the Montessori educational method have more social skills than the group that did not receive interventions. To answer the second hypothesis, the post-test scores showed that there is a significant difference between the interpersonal skills variable of the experimental group 2 and the interpersonal skills variable scores in the control group, because the significance level of the group was 0.001, which is less than 0.05. As a result, it can be said that children who received the Reggio Emilia educational method have more interpersonal skills than the group that did not receive interventions. To answer the third hypothesis, scores showed that the significance level of interpersonal skills variable in groups is less than 0.05. This means that there is a significant difference between the indicators of the experimental groups (Montessori and Malagasy) and the control group, as well as between the two experimental groups. Also, the average difference between the two test groups shows that the test group 2, i.e. Reggio Emilia, has more effectiveness on interpersonal skills than the test group 1, i.e. Montessori.

In general, the results show that the Montessori educational method has an effect size of 0.846 on the social skills of primary school children. These findings are in line with research (Ahmadvand & Shekh Kolahdoz, 2016, Brewer, Claver & van der Zee, 2023). One of the main goals of the Montessori approach has been to create an environment suitable for children to raise independent and self-directed children. According to Montessori, if a suitable environment is provided for a child, his social behavior will develop. (Aljabarin, 2020). The third hypothesis showed that the children who received the Malagasy educational method have more social skills than the group that did not receive the interventions. These results are consistent with the findings of Soltani, Aghdasi and Hashemi, 1400, Mohammadi and Mastry, 2016, & Yanko, 2019). Malagasy's educational approach is based on an event curriculum, not a linear and mechanical one, in which the curriculum is gradually formed and presented in the form of projects and through interaction with the learner (Rankin, 2004). This curriculum works in such a way that the social communication of learners increases and can strengthen their interpersonal skills, which confirms the third hypothesis of the research that the Malagasy method has a greater impact on social skills than the Montessori educational method.

Keywords: Step-by-step training, emergent Curriculum, teaching, Malagasy, social skills

تأثیر دو برنامه درسی خطی و غیرخطی بر مهارت های بین فردی: بررسی روش تدریس دو مرکز آموزشی رجیو امیلیا و مونته سوری

رضا صابری^۱*

چکیده

هدف: یکی از چالش های آموزشگران در تدریس این است که آیا جهت گیری خطی و غیر خطی در روش تدریس می تواند تعیین کنند چگونگی روابط بین فردی دانش آموزان باشد؟. تحقیق حاضر اثربخشی دو برنامه درسی رجیو امیلیا و مونته سوری را بر مهارت های بین فردی مورد بررسی قرار داد.

روش: روش پژوهش از نوع شبه آزمایشی با طرح پیش آزمون-پس آزمون با گروه های آزمایشی یک و دو بود. جامعه آماری دانش آموزان اول ابتدایی پسر ناحیه یک کرمان و نمونه آن تعداد ۶۰ نفر در سه گروه آزمایشی ۲۰ نفره ۱ و ۲ و گروه گواه بودند. ابزار پژوهش پرسشنامه مهارت های بین فردی ماتسون و همکاران به صورت پیش آزمون و پس آزمون مورد استفاده قرار گرفت. برنامه درسی با توجه به مبانی نظری مونته سوری و رجیو امیلیا تدوین و پس از تایید صاحبزبان در سیزده جلسه آموزشی اجرا شد. برای آزمون فرضیه ها هم از کوواریانس (ANCOVA) تک متغیره و آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شد.

یافته ها: یافته ها نشان داد روش آموزشی مونته سوری با اندازه اثر ۰/۴۱ بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تأثیرگذار بود. همچنین روش آموزشی رجیو امیلیا با اندازه اثر ۰/۵۴ بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تأثیر داشت، به علاوه روش رجیو امیلیا اثربخشی بیشتری بر مهارت های بین فردی نسبت به گروه آزمایشی مونته سوری داشت. در نتیجه می توان گفت آموزش مهارت های بین فردی با تکیه بر برنامه درسی رویدنی می تواند اثربخشی بیشتری نسبت به برنامه درسی خطی بر مهارت های بین فردی داشته باشد. پیشنهاد می شود که معلمان با توجه به موقعیت، روش رجیو امیلیا و مونته سوری را جهت بهبود مهارت های اجتماعی یادگیرندگان مورد توجه قرار دهند.

کلید واژه ها: آموزش گام به گام، برنامه درسی رویدنی، تدریس، مالاگاتسی، مهارت های اجتماعی

^۱ گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

مقدمه

تأثیر دو حوزه مطالعاتی از روانشناسی یعنی روانشناسی رفتارگرا و روانشناسی شناختی بر تربیت به معنای عام و روش تدریس به معنای خاص ذهن بسیاری از صاحب نظران در میدان نظر و عمل را به خود جلب کرده است. رفتارگرایانی همچون Skinner, Pavlov, Watson, متاثر از اثبات گرایانی مثل Auguste Comte, Francis Bacon, Carnap و رویکرد مدرنیته سال های متمادی بر تعلیم و تربیت سیطره داشتند و روش های تدریس و آموزش نیز عمدتاً شفاف، روشن و کانالیزه بوده و همانند خط تولید کارخانه ها به شکلی گام به گام، خطی، مرحله ای و ایستا بود اما روانشناسان شناختی مانند Wundt, Piaget متاثر از دیدگاه های غیر اثبات گرایانی همچون John Lock, Descartes, Husserl بر مبهم بودن، غیر شفاف بودن و پویایی تربیت و روش های تدریس تأکید داشته و معتقد بودند که واقعیت های تربیتی را باید در هنر زیبایی شناسی تدریس و در کنشگری اجتماعی مربیان و متربیان جستجو کرد (Sun Kim and Darling, 2009).

در کنشگری اجتماعی، مهارت های بین فردی بر عملکرد کلی بچه ها تأثیر گذار است، این مهارت ها مانند دفاع از خود، تأثیرگذاری و اقناع دیگران (Jenkins & Jaclyn, 2023). تعامل مناسب با دیگران، احترام به دیگران، رعایت حقوق دیگران، تعامل مبتنی بر شناخت موقعیت، عمل مناسب و ارزیابی عمل خود با توجه به فوایدشان مهم بوده و بر عملکرد معلمان و نهاد مدرسه نیز تأثیرگذار هستند (Sadri Damirchi and Esmaili Qaz Voloi, 2017). همانطور که دیویی نیز هدف از آموزش مدرسه ای را آمادگی برای زندگی و زیستن در جامعه لحاظ می کند. او معتقد است: «معیار و ملاک سنجش صلاحیت آموزش این است که ببینیم تا چه اندازه دانش آموز برای زندگی اجتماعی آماده شده است» (Dewey, 1921:5, translated by Moshfegh Hamdani). به همین دلیل است که معلمان نیز شایستگی های اجتماعی بچه ها را به عنوان شاخصی از آمادگی مدرسه رفتن می دانند. یعنی مهارت های بین فردی باید قبل از مدرسه و توسط والدین یا در مهدکودک ها آموزش داده شود (Periara et al., 2024). مهارت هایی که جهت دهنده به روش های آموزشی هستند. به عنوان مثال یکی از عمده ترین دلایل استفاده از روش یادگیری مشارکتی بهبود مهارت های بین فردی بچه ها است که از همان مهدکودک باید به آن توجه شود (Ozgul, Tarker & Nevera, 2023). مهارت های بین فردی نیازمند برنامه درسی شایسته محور هستند. برنامه ای که متمرکز بر فراگیری شایسته این مهارت ها باشد نه صرفاً انتقال دانش و دستوراتی در این زمینه باشد (Sava, Furchesnek & Ankata, 2022).

در ارتباط با مهارت های بین فردی نقش معلمان قابل توجه است. در این رابطه صلاحیت معلم به میزان قدرت معلم در چگونگی انجام تدریس و توسعه و تقویت مهارت های اجتماعی یادگیرندگان بستگی دارد (Ahmadi, Armand, Ahghar, 2023). معلمانی که بتوانند مهارت های اجتماعی نظیر تعامل با دیگران را با روش های تدریس مناسب آموزش دهند و مهارت های بین فردی مبتنی بر انتخاب فعالانه عامل آن یعنی دانش آموز باشد تا ضمن ترغیب یادگیرنده به کنشگری، مهارت های اجتماعی نیز درونی شوند (Pereira et al., 2023). لذا آموزش باید در صدد سوق دادن فعالیت های آموزشی در راستای

خودانگیزگی و فعالیت و رغبت باشد. در این راستا، اتخاذ روش ها و رویکردهای موثر در تدریس که زمینه فهم و رغبت و فعالیت را در رابطه با چنین آموزش هایی فراهم نمایند امری ضروری است. در این زمینه می توان به دو رویکرد آموزشی رجیو امیلیا^۱ و مونته سوری^۲ اشاره نمود که رجیو امیلیا دغدغه توجه به روابط اجتماعی دارد. (Hosseini, Heydari & Saadatmand, 2018) و مونته سوری دغدغه توجه به استقلال فرد که در ادامه توضیحاتی پیرامون چارچوب فکری آنها در تدریس و مهارت های بین فردی بیان می شود.

اجتماعی شدن در مرکز آموزشی رجیو امیلیا متأثر از اندیشه های مالاگاتسی به معنای کنشگری در روابط و تعاملات بین فردی می باشد (Holmer, 2017). روابطی که مبتنی بر احترام و بنیان کار گروهی است. تعامل نیز در دیدگاه او به معنای تلاش برای کار با هم برای ایجاد تعاملاتی که سازنده هستند. سازنده نه تنها برای اجتماعی شدن بلکه برای ساختن زبان و برای ساختن اشکال و معنای زبان. لذا این امور به ارتباطات نظم می بخشد (Rankin, 2004) احترام و تعامل هم در برابر رویکردهای فایده گرا و هم ایدئولوژیکی قرار دارند. روابط بین فردی مبتنی بر احترام و تعامل ایجاد کننده جامعه دموکراتیک است. جامعه دموکراتیک از دیدگاه او جامعه ای است که مبتنی بر رعایت استقلال، داشتن فرصت تحقق استعدادها، خلاقیت، نقادی و توجه به حقوق اولیه افراد است. همچنین در این جامعه فعالیت های اجتماعی می توانند به نتایج ناخواسته، پیش بینی ناپذیر و متنوع ختم شوند (Holmes, 2017). آنچه در جامعه مهم است مشارکت آگاهانه افراد و ارتباط موثر آنها در دنیایی در حال تغییر است (Yanko, 2019). رویکرد مالاگاتسی مبتنی بر نظریه های ساخت گرایی اجتماعی است که بچه ها را به عنوان بازیگران اجتماعی فعال در ساخت و تعیین زندگی اجتماعیشان می بیند. رابطه بین بچه ها زمینه ای می شود که در آن نظریه ها، تفاسیر و فهم های هم ساخت از واقعیت رخ می دهند (Brewer, Clover & Darzi, 2023). تمرکز برنامه ها باید بر تعاملات بچه ها با هم باشد نه صرفاً رشد ذهنی. رشد در گرو تعامل بچه ها با هم است. بچه ها دارای عمدیت و قصدمندی اجتماعی هستند نه اجتماعی شدن کلی یا سازمانی که می خواهد بچه ها را مجهر به انجام فعالیت هایی روتین نماید. بچه ها می فهمند که دیگران با کدها، نشانه ها، فرضیات.... متفاوت از ما می اندیشند همچنین بچه ها کشف می کنند که افراد با آنچه که دیروز بوده اند متفاوت اند (Rankin, 2004).

در مرکز آموزشی رجیو امیلیا روابط بین فردی باید به عنوان یک از مولفه های ارزیابی رشد بچه ها لحاظ شود. حتی روابط بین فردی مبنایی برای سنجش رشد عقلی بچه ها نیز محسوب می شود. در راستای رشد اجتماعی توجه به رابطه معلم، دانش آموز و والدین و جامعه باید در مرکز آموزش باشد همچنین در راستای رشد اجتماعی ابداعات و دست ساخته های بچه ها نیز باید ظرفیت ارتباطی را در خود داشته باشند. در کارگاه ها ساخت دانش به باید گونه ای اجتماعی و پویا باشد.. (Yanko, 2019).

با توجه به توضیحات فوق روش های آموزشی مبتنی بر رویکرد مالاگاتسی شامل فراهم نمودن زمینه مشورت، مذاکره، در معرض نقد قرار گرفتن، ساخت مفاهیم، سرگرم کنندگی و جذابیت، فراگیری شیوه ها

¹ . Reggio Emilia

² . Montessori

و هنر ارتباط، تقویت قدرت تکلم، فرصت ارائه راه حل برای گسترش روابط بین فردی، فهم سخنان دیگران، اظهار نظر، تلاش برای فهماندن سخنان خود، هنر گوش دادن، درک تفاوت های دیگران، تبادل ایده ها، زمینه گفت و گو حتی در کارهای دستی می شود.

در رویکرد مونته سوری روابط بین فردی دارای دو بعد و لذا دو هدف است. بیولوژیکی و اجتماعی. اولی به رشد بدنی و دومی مواجهه با محیط است (Sajjadiyeh, 2018). منظور او از مواجهه با محیط منطبق شدن با محیط است (Brewer, Clover and Darzi, 2023). امری که خصیصه ذاتی کودک است. در دیدگاه او کودک فردی اجتماعی است (Sajjadiyeh, 2018). منطبق بودن نیز به معنای سازگاری با محیط است (Kiani, 2021). انطباق و سازگاری حکایت از آن دارد که اجتماعی شدن در دیدگاه مونته سوری به معنای آشنایی با محدودیت ها و حدود خود و تلاش برای رعایت آنها است (Sajjadiyeh, 2018). در سازگاری کودک نباید منافع جمعی محدود شود تا کودک به رفتارهای خشن و غیر اخلاقی گرایش یابد (Kiani, 2021). با توجه به توصیفات فوق می توان به این نتیجه دست یافت که آزادی در دیدگاه او ماهیتی سلبی دارد. یعنی عدم مزاحمت و تداخل در امور دیگران. هدف او از آزادی محدود شده، رشد جامعه است. او معتقد است بچه ها سازنده جامعه هستند (Hosseini, Heydari & Saadatmand, 2018).

با توجه مجموعه نظرات مونته سوری می توان دریافت که روش مونته سوری عمدتاً خطی و مکانیکی بوده و دارای مراحل و گام های مشخص است و شامل توجه به فعالیت های هدایت شده، کشف استعدادها، تحول شخصیت، تجربه فعالیت های اجتماعی واقعی، آشنا نمودن با هنجارها و ایده ئال ها، همکاری خانه و مدرسه و سایر سازمان ها می باشد همچنین از انجایی که او به بازی های واقعی توجه دارد تا بازی های نمایشی لذا بازی ها باید مناسب برای زندگی اجتماعی واقعی دانش آموزان باشند. همچنین توجه به رعایت قوانین و سازگاری اجتماعی و لذا برای تسهیل در این امر بررسی شیوه تدریس متناسب با رویکرد مونته سوری در رابطه با مهارت های اجتماعی ضروری خواهد بود.

در ارتباط با روش های آموزشی رژیو امیلیا و مونته سوری پژوهش هایی انجام شده است که خلاصه برخی از آنها بیان می شود.

پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر رویکردهای آموزشی بر مهارت های اجتماعی کودکان پیش دبستانی" توسط محمدی و مستری (Mohammadi & Mastry, 2016) انجام شد. چارچوب نظری این پژوهش با بهره گیری از الگوی مدارس رژیو امیلیا و نظریات مالاگاتزی و لیلیان کتز تنظیم شده است. یافته های حاصل از آزمون T مستقل نشان داد که میانگین مهارت های اجتماعی-عاطفی کودکان پروژه-محور در مقایسه با واحدکار بیشتر است. همچنین هر یک از مهارت های عاطفی-اجتماعی طی دوره های زمانی متفاوت در کودکان بروز می کند. در بعد مهارت های خودکارآمدی، خودکنترلی و پشتکار کودکان تفاوتی معنادار در رویکرد پروژه ای نسبت به رویکرد واحد کار آشکار شد.

پژوهشی دیگری در ارتباط با مهارت های اجتماعی با نام "مقایسه اثربخشی روش های آموزشی رژیو امیلیا و های اسکوپ بر مهارت های اجتماعی نوآموزان پیش دبستان شهر تبریز" توسط سلطانی، اقدسی و هاشمی (Soltani, Aghdas & Hashemi, 2021) انجام شد نتایج نشان داد که روش های آموزشی

رجیو امیلیا و های اسکوپ بر مهارت های اجتماعی نوآموزان مؤثرند. نتایج آزمون تعقیبی نشان داد اثرگذارترین روش آموزشی بر نوآموزان، مربوط به رویکرد آموزشی رجیو امیلیا است، همچنین در افزایش مهارت های اجتماعی روش های اسکوپ تأثیر بیشتری دارد.

نتایج حقیقی با نام " بررسی تأثیر آموزش روش مونته سوری بر خلاقیت کودکان پیش دبستانی ۴ و ۵ ساله شهر تبریز (Obalasi & Husayni Nasab, 2013) نشان داد که آموزش به روش مونته سوری بر خلاقیت کودکان ۴ و ۵ ساله پیش دبستانی موثر بوده است. در این پژوهش در خصوص ابعاد چهارگانه خلاقیت، روش آموزشی مونته سوری در افزایش ابعاد سیالی، انعطاف پذیری، ابتکار و بسط کودکان موثر بود.

همچنین در پژوهشی که با عنوان " موسسه آموزش مونته سوری در دوران کودکی و بهزیستی بزرگسالان " توسط لیلارد، مایر، واسک و فاکود (Liallard, Meyer, Vasc & Fukuda, 2021) انجام گرفت نویسندگان بیان داشتند که بهزیستی، یا اینکه مردم چگونه در مورد زندگی خود فکر می کنند و احساس می کنند، نتایج مهم زندگی را از شادی گرفته تا سلامتی و طول عمر پیش بینی می کند. آموزش مونته سوری دارای ویژگی هایی است که رفاه را به طور همزمان و پیش بینی کننده افزایش می دهد، از جمله خودتعیین کننده، فعالیت های معنادار، و ثبات اجتماعی. همچنین رفاه در دوران کودکی به طور منطقی باعث رفاه در بزرگسالی می شود.

پژوهشی دیگر با عنوان " مونته سوری، والدورف و رجیو امیلیا " ضمن ارائه تحلیل مقایسه ای، به بررسی مدل های جایگزین آموزش در دوران کودکی می پردازد (Alejabrin, 2020). این بررسی به مرئیان اجازه می دهد تا کاربردها و تناسب فرهنگی خود را در زمینه های محلی و اجتماعی خاص در نظر بگیرند. همچنین در این پژوهش ضمن بررسی مقایسه ای سه دیدگاه در تربیت کودکان، رشد تفکر انتقادی و ارتباط آن با تدریس از نگاه این سه صاحب نظر مقایسه و مورد بررسی قرار گرفت.

همچنین پژوهشی با عنوان " تدریس در کلاس درس مونته سوری: بررسی نظریه تنوع و تجسم به عنوان پایه ای برای رشد معلمان " توسط تبانو اهلکویست (Tebano & Gynther, 2022) به صورت نظری و استنتاجی انجام شد. در این پژوهش با تکیه بر نظریه تجسم کارکردهای شناختی که در تدریس با اهمیت تلقی می شوند در رویکرد مونته سوری به تدریس مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس این پژوهش، کارکردهای شناختی اساساً مبتنی بر کنش هستند که با دیدگاه دکتر مونته سوری مبنی بر اینکه ذهن و حرکت بخشی از یک موجودیت هستند مطابقت دارد. این مطالعه با استفاده از تجزیه و تحلیل حرکت معرفت شناختی، که بر نحوه هدایت یادگیری کودکان توسط معلم تمرکز دارد، ارائه های ریاضی معلم را با مطالب مونته سوری و کار کودکان با این مواد تحلیل می کند. تجزیه و تحلیل با معلم به اشتراک گذاشته شد تا از آگاهی او در مورد روش هایی که تدریس می تواند از دیدگاه تئوریک تنوع و تجسم توسعه یابد حمایت شود. نتایج نشان می دهد که به نظر می رسد آگاهی معلم از این که چرا یک موضوع یادگیری خاص باید مطابق با تئوری تغییرات و تجسم رفتار شود، راه سازنده تر و مؤثرتری برای هدایت یادگیری کودکان را ترویج می کند.

با عنایت به پیشینه و مساله پژوهش در باب اثر بخشی دو روش مونته سوری و رجیو امیلیا بر کسب روابط بین فردی می توان به این نتیجه رسید که این دو روش اهمیت و ضرورت بسیاری برای ورود کودکان به اجتماع از جمله سال های اولیه ورود به آموزش به ویژه پایه اول دوره ابتدایی دارند. روش مونته سوری خطی و روش مالاگاتسی غیر خطی است. اهمیت روش مونته سوری این می باشد که بر اساس یک برنامه مشخص، کار آموزش جهت داده می شود.

نقش آموزگار در این روش بصورت یک مشاهده گر است او کاملاً غیر مستقیم و حرفه ای کودک را هدایت می کند. نکته ی بسیار مهم در این روش آن است که هر کودک بر اساس توانایی های فردی خود پیشرفت می کند و فایده و کاربرد آن در این است که کودک یاد می گیرد که چگونه از عهده ی کارهای شخصی و فعالیت های روزمره زندگی خود برآید. اما اهمیت روش رجیو امیلیا بر خلاف مونته سوری در این است که برنامه ی مشخصی برای آموزش کودکان ندارد به عبارت دیگر برنامه درسی رجیو امیلیا رویدندی و غیر خطی است و تمامی برنامه های آموزشی کودک در این سیستم با توجه به واکنش و علاقه کودکان در مورد یک موضوع و به مرور زمان شکل میگیرد. کودکان میتوانند با توجه به علاقه خود یک پروژه را روزها ادامه دهند و یا می توانند به دلیل عدم اشتیاق پروژه را شروع نکنند. به عبارت دیگر روش مونته سوری روشی خطی و گام به گام است اما روش رجیو امیلیا روش غیر خطی و رویدندی در برنامه درسی می باشد. با توجه به این تفاوت این سوال مطرح می شود که آیا تفاوتی بین این دو روش در کسب روابط بین فردی وجود دارد؟ و اگر دارد کدام روش تاثیر بیشتری دارد؟ که از این حیث خلاء پژوهشی وجود دارد که این پژوهش به منظور پاسخدهی به سوالات ذکر شده می باشد

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش های شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون و پس آزمون در هر دو گروه آزمایشی و گواه می باشد. گروه آزمایشی ۱ در معرض متغیر مستقل روش مونته سوری و گروه آزمایشی ۲ در معرض متغیر مستقل روش رجیو امیلیا قرار گرفت.

جامعه آماری و نمونه گیری، جامعه آماری این پژوهش دانش آموزان پایه اول ابتدایی ناحیه یک کرمان بودند. نمونه به شکل خوشه ای چند مرحله ای ۶۰ نفر بصورت تصادفی که میانگی نمرات کلاس آنها یکسان بود به عنوان نمونه انتخاب شدند تا از این طریق بتوان تغییرات به وجود آمده را در پس آزمون به عمل آموزش نسبت داد. ۴۰ نفر در ۲ کلاس به عنوان گروه آزمایشی از نوع نیمه آزمایشی بین گروهی با پیش آزمون و پس از آزمون به عنوان گروه آزمایشی یک و دو و ۲۰ نفر به عنوان گروه کنترل قرار گرفتند. در مرحله ی بعدی بر روی دو گروه آزمایشی یکی روش مونته سوری و گروه ۲ روش رجیو امیلیا اجرا شد. در رابطه با ابزار اندازه گیری متغیرها برای جمع آوری اطلاعات و داده های مورد نیاز مربوط به متغیرها از روش سنجش مشاهده ای و پرسشنامه استفاده شد.

ابزارهای پژوهش: پرسشنامه روابط بین فردی ماتسون و همکاران (Boland Raftar & Hajati, 2024) به صورت پیش آزمون و پس آزمون مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۱۹ سوال بوده

و هدف آن سنجش مهارت های بین فردی شامل فرد توانمند، مشکل ارتباطی و مشکل حاد ارتباطی می باشد که روایی و پایایی این پرسشنامه توسط بلند رفتار و حاجتی (Ibid) مورد تایید قرار گرفت. پروتکل آموزشی: در روش آموزشی این پژوهش به مدت سه ماه و هر هفته دو جلسه به آموزش کودکان مطابق با محتوای آموزشی مونته سوری و رژیو امیلیا اختصاص داده شد. ذکر این کته ضروری است که ۵ نفر از متخصصان روش تدریس اعتبار این جلسات آموزشی را مورد تایید قرار دادند. در ضمن آموزش مهارت های اجتماعی مطابق پرسشنامه ماتسون طبق چک لیست به دقت مورد مشاهده قرار گرفت و رفتارهای آنها نیز ثبت و ضبط گردید.

روش مونته سوری (Hashemi et al, 2019) شامل مهارتهای زندگی: مهارت های حسی: مهارت های محاسبه کردن. زبان: فرهنگ. که در طول سه ماه از مهارت های ساده تا چپچیده را شامل می شود. روش مالاگاتسی یا رژیو امیلیا (Soltani, Aghdasi & Hashemi, 2021) شامل بازی (بازی دودیدن، سایه بازی) پروژه (حجم سازی، ارتباط با ماده، پرتو های نور، پروژه حشرات، گیاهان، سنگ ها و بازیافت)، نقاشی با استفاده از مواد طبیعی (ساخت رنگ از راه تغییر مواد جمع آوری شده با شکستن، پودر کردن، الک کردن، کوبیدن، ساییدن و...)، تولید صدا با استفاده از مواد طبیعی، صدا می شود.

جدول ۱: برنامه درسی ساخت رنگ مبتنی بر رویکرد مونته سوری جهت کسب مهارت های بین فردی

جلسات	اهداف آموزشی	روش اجرا	ابزار	زمان	مکان
اول	پذیرش بازی گروهی و قواعد بازی گروهی	تقسیم میوه ها و سبزیجات خرد شده مثل لبو، پرتغال، زعفران، اسفناج، بلوبری، هویج و توت فرنگی در گروههای سه نفره	میوه ها و سبزیجات متنوع با رنگ های مختلف مانند لبو، پرتغال، زعفران، اسفناج، بلوبری، هویج و توت فرنگی	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی
دوم و سوم	مشارکت در ایده پردازی رنگ های خوراکی جهت تولید رنگ های خوراکی	دریافت نظرات گروههای سه نفره در مورد اینکه چگونه از میوه ها و سبزیجات رنگ بسازیم	دفترچه یادداشت و برگه هایی برای یادداشت کردن نتایج همفکری اعضای گروه	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی
چهارم و پنجم و ششم	همفکری و مشورت در مورد چگونگی تولید رنگ از میوه ها و سبزیجات افزایش دقت و توجه و تمرکز در سایه کار گروهی	گرفتن اب میوه ها و سبزیجات توسط گروههای سه نفره با همکاری و نظارت معلم	دستگاه آب میوه گیری، لیوان، بشقاب	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی

مشارکت در ساخت رنگ	تقسیم گروهها توسط معلم.	آب پرتغال، توت فرنگی، بلوبری.	کلاس
های نارنجی، سبز و بنفش	گروه ۱: ترکیب آب پرتغال و توت فرنگی برای رنگ نارنجی	لیوان ۶ عدد	۴۵ دقیقه آموزشی
هفتم،	گروه ۲: ترکیب آب بلوبری و توت فرنگی برای رنگ بنفش.		
هشتم و نهم	گروه ۳: ترکیب آب پرتغال با بلوبری برای رنگ سبز.		
دهم،	معلم با توجه به معیارهای از پیش تعیین شده یک نمره عددی به دانش آموزان می دهد.	دفترچه یادداشت.	۴۵ دقیقه
یازدهم و دوازدهم		ضبط صوت، دوربین	آموزشی

جدول ۲: برنامه درسی رنگ سازی مبتنی بر رویکرد رجیو امیلیا جهت کسب مهارت های بین فردی

اول	جلسات	اهداف آموزشی	روش اجرا	ابزار	زمان
دوم و سوم و چهارم	گروه بندی و تقسیم وظایف بین دانش آموزان	دانش آموزان به صورت توافقی در گروههای سه نفره قرار می گیرند و تقسیم کار می کنند و در مورد پروژه انتخاب شده که ساخت رنگ با استفاده از میوه ها هست گفتگو می کنند.	پرتغال، بلوبری و توت فرنگی	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی
پنجم و ششم و هفتم	همفکری و مشورت در مورد چگونگی تولید رنگ از طریق گواش در سایه کار گروهی	گرفتن آب میوه ها و سبزیجات توسط گروههای سه نفره و آرایه گزارش و بازخورد توسط معلم و همکلاسی ها	دستگاه آب میوه گیری، لیوان ، بشقاب	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی
هشتم و نهم و دهم	گفتگو در مورد نتایج احتمالی ترکیب رنگ ها با یکدیگر و مشارکت در ساخت رنگ های نارنجی، سبز و بنفش	تقسیم گروهها توسط دانش آموزان و با توافق یکدیگر: گروه ۱: ترکیب آب پرتغال با بلوبری برای رنگ سبز گروه ۲: ترکیب آب پرتغال و توت فرنگی برای رنگ نارنجی گروه ۳: ترکیب بلوبری و توت فرنگی برای رنگ بنفش	آب پرتغال، توت فرنگی، بلوبری. لیوان ۶ عدد، دفترچه یادداشت	۴۵ دقیقه	کلاس آموزشی

یازدهم دوازدهم و سیزدهم	ارزشیابی پروژه	یادگیرندگان و معلم به	دفترچه	کلاس
یادگیرندگان	یادگیرندگان یک وضعیت توصیفی	یادداشت.	۴۵ دقیقه	آموزشی
	از پروژه آنها با بیان نقاط قوت و ضعف بیان کردند	ضبط صوت، دوربین		

روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش داده ها در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در سطح استنباطی برای پاسخ به فرضیه ها از آزمون کوواریانس (ANCOVA) تک متغیره و آزمون تعقیبی بونفرونی و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته های پژوهش

مطالعه حاضر به منظور اثربخشی روش آموزش رجبو امیلیا و مونته سوری بر کسب مهارت های بین فردی و اینکه کدام روش تأثیر گذاری بیشتری بر مهارت های بین فردی دارند انجام شد. برای بررسی این موضوع ابتدا امار توصیفی مربوط به شرکت کنندگان بیان شده بعد نرمال بودن متغیرهای پژوهش و در ادامه با استفاده از تحلیل کوواریانی و آزمون تعقیبی به بررسی فرضیه های پژوهش می پردازیم. امار توصیفی از آن جایکه جامعه آماری پژوهش حاضر منحصر به دختران کلاس اول دبستان می شود، تنها امار توصیفی سن آنها مورد ارزیابی قرار می گیرد. اکثر شرکت کنندگان در گروه کنترل و گروه آزمایش اول ۷ ساله و اکثر شرکت کنندگان در گروه آزمایش دوم، ۶ ساله بوده اند. امار توصیفی متغیر پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: امار توصیفی متغیر مهارت های بین فردی

گروه	میانگین	زطانحراف معیار	حداقل	حداکثر
پیش آزمون	۱۶۵/۲۱	۱۳/۳۲	۱۷۳	۲۲۴
پس آزمون (کنترل)	۱۷۸/۹۰	۱۵/۶۵	۱۷۴	۲۲۵
پیش آزمون	۱۷۱/۴۳	۱۲/۹۸	۱۵۸	۲۳۴
پس آزمون (آزمایش ۱)	۱۹۹/۲۵	۱۳/۰۴	۱۹۳	۲۴۴
پیش آزمون	۱۶۷/۳۳	۱۴/۵۲	۱۲۲	۲۳۹
پس آزمون (آزمایش ۲)	۲۰۲/۵۷	۱۶/۲۶	۲۰۱	۲۶۵

جدول فوق (۳) پارامترهای توصیفی برای هر متغیر را به صورت مجزا در هر گروه نشان می دهد. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی، نظیر بیشترین نمره، کمترین نمره، میانگین همچنین اطلاعات مربوط به شاخص های پراکندگی نظیر انحراف استاندارد است. جدول مذکور نشان دهنده آن است که میانگین متغیر مهارت های بین فردی در پس آزمون گروه ها نسبت به پیش آزمون افزایش داشته و این افزایش در گروه های آزمایش ۱ و ۲ چشمگیرتر از گروه کنترل است.

بررسی نرمال بودن متغیر پژوهش

نتایج بررسی گروه های پژوهشی در جدول زیر آمده است.

جدول ۴: بررسی نرمال بودن متغیر پژوهش

گروه	پیش آزمون	پس آزمون
کنترل	آماره معناداری	۰/۰۹۷ ۰/۲۸۷
آزمایش ۱	آماره معناداری	۰/۱۴۴ ۰/۲۳۲
آزمایش ۲	آماره معناداری	۰/۳۱۲ ۰/۱۶۶
	۰/۲۷۶ ۰/۲۴۱	۰/۰۹۸ ۰/۱۳۷

همانگونه که یافته های جدول فوق (۴) نشان می دهد، مقدار سطح معناداری متغیر مهارت های بین فردی در هر سه گروه بیشتر از ۰/۰۵ است. بنابراین فرض صفر پذیرفته می شود یا به عبارت دیگر توزیع آماری این متغیر نرمال می باشد.

یافته های استنباطی

در این قسمت به بررسی فرضیه های پژوهش پرداخته می شود.

فرضیه دوم: روش رژیو امیلیا بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تاثیرگذار است.

به منظور بررسی فرضیه فوق، از آزمون کوواریانس استفاده شده است که پیش فرض آن آزمون همگنی شیب رگرسیون می باشد که در ادامه ارائه می گردد:

جدول ۵: آزمون همگنی شیب رگرسیونی

منبع	مجموع مجزورات نوع سوم	df	میانگین مربعات	F	معناداری
مدل تصحیح شده	۳۲۷۳۰/۲۸۸	۳	۱۰۹۱۰/۰۹۶	۴۵۵/۸۴۷	۰/۰۰۱
رهگیری	۱۵۸۸/۲۴۸	۱	۱۵۸۸/۲۴۸	۶۶/۳۶۰	۰/۰۰۱
گروه	۱۶۴۹/۳۶۵	۱	۱۶۴۹/۳۶۵	۶۸/۹۱۴	۰/۰۰۱

پیش آزمون	۷۴۲۰/۷۷۴	۱	۷۴۲۰/۷۷۴	۳۱۰/۰۵۶	۰/۲۳۰
گروه * پیش آزمون	۷۰۰/۳۲۷	۱	۷۰۰/۳۲۷	۲۹/۲۶۱	۰/۱۶۳
خطا	۸۶۱/۶۱۲	۳۶	۲۳/۹۳۴		

آزمون فوق، آزمونی پیش فرض جهت بررسی همگنی شیب رگرسیون می باشد؛ با توجه به جدول فوق (۵) ملاحظه می شود سطح معنی داری متغیر گروه پیش آزمون متغیر مهارت های بین فردی برابر ۰/۱۶۳ و بیشتر از ۰/۰۵ می باشد. این امر نشان دهنده این است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است.

آمار توصیفی:

جدول ۶: آمار توصیفی

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
کنترل	۱۹۶/۳۶	۱۴/۶۸۵	۲۰
آزمایش ۲	۲۴۶/۷۱	۱۶/۵۲۶	۲۰
کل	۲۲۱/۵۳	۲۹/۳۴۸	۴۰

در جدول فوق (۶) که نشان دهنده آمار توصیفی متغیر پژوهش است، مشخص گردید که میانگین متغیر مهارت های اجتماعی در پس آزمون، در گروه آزمایش ۲ بیشتر از گروه کنترل است.

جدول ۷: آزمون لون

F	df1	df2	معنی داری
۰/۰۷۱	۱	۳۸	۰/۷۹۲

طبق جدول (۷) اندازه آزمون لون ۰/۰۷۱ بوده و سطح معناداری آن ۰/۷۹۲ می باشد که از آنجا که این مقدار از ۰/۰۵ بیشتر است، لذا فرضیه صفر مبنی بر همگونی واریانس ها در دو گروه کنترل و آزمایش ۲ در سطح ۵ درصد رد نمی گردد. در نتیجه فرضیه برابری واریانس ها تایید می شود.

جدول ۸: آزمون اثرات

منبع	مجموع مجزورات نوع III	df	میانگین مربعات	F	معنی داری	اندازه اثر
مدل اصلاح شده	۳۲۰۲۹/۹۶۲	۲	۱۶۰۱۴/۹۸۱	۳۷۹/۳۷۱	۰/۰۰۱	۰/۵۲
رهگیری	۴۸۷۲/۳۵۱	۱	۴۸۷۲/۳۵۱	۱۱۵/۴۱۹	۰/۰۰۱	۰/۵۴

پیش آزمون	۷۷۲۵/۰۶۲	۱	۷۷۲۵/۰۶۲	۱۸۲/۹۹۵	۰/۰۰۱	۰/۱۲
گروه	۲۵۲۷۹/۶۱۸	۱	۲۵۲۷۹/۶۱۸	۵۹۸/۸۳۷	۰/۰۰۱	۰/۵۴
خطا	۱۵۶۱/۹۳۸	۳۷	۴۲/۲۱۵			

در جدول (۸) ملاحظه می شود، در پس آزمون، نمرات متغیر مهارت های بین فردی گروه آزمایش ۲ با نمرات متغیر مهارت های بین فردی در گروه کنترل تفاوت معنی داری وجود دارد چراکه سطح معنی داری گروه ۰/۰۰۱ بوده که از ۰/۰۵ کمتر است. در نتیجه می توان عنوان کرد که کودکانی که روش آموزشی رجیو امیلیا را دریافت کرده اند، مهارت های ابین فردی بیشتری نسبت به گروهی که مداخلات دریافت نکرده اند، دارند. به طور کلی نتایج بیان می کنند که روش آموزشی رجیو امیلیا با اندازه اثر ۰/۵۴ بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تاثیرگذار است؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم تایید می گردد.

فرضیه دوم: روش مونته سوری بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تاثیرگذار است. به منظور بررسی فرضیه فوق، از آزمون کوواریانس استفاده شده است که نتایج آن در ادامه ارائه می گردد: پیش فرض تحلیل کوواریانس همگنی شیب رگرسیون می باشد که در جدول زیر مشاهده می شود.

جدول ۹: آزمون همگنی شیب رگرسیونی

منبع	مجموع مجزورات نوع سوم	df	میانگین مربعات	F	معناداری
مدل تصحیح شده	۱۳۹۹۸/۹۰۴	۳	۴۶۶۶/۳۰۱	۲۰۷/۱۶۸	۰/۰۰۱
رهگیری	۵۴۳/۶۵۲	۱	۵۴۳/۶۵۲	۲۴/۱۳۶	۰/۰۰۱
گروه	۵۷۴/۹۰۲	۱	۵۷۴/۹۰۲	۲۵/۵۲۴	۰/۰۰۱
پیش آزمون	۶۵۱۸/۳۸۸	۱	۶۵۱۸/۳۸۸	۲۸۹/۳۹۵	۰/۱۰۲
گروه پیش آزمون	۳۱۹/۴۶۶	۱	۳۱۹/۴۶۶	۱۴/۱۸۳	۰/۰۶۱
خطا	۸۱۰/۸۷۱	۳۶	۲۲/۵۲۴		

آزمون فوق، آزمونی پیش فرض جهت بررسی همگنی شیب رگرسیون می باشد؛ با توجه به جدول فوق (۹) ملاحظه می شود سطح معنی داری متغیر گروه پیش آزمون متغیر مهارت های بین فردی برابر ۰/۰۶۱ و بیشتر از ۰/۰۵ می باشد. این امر نشان دهنده این است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است.

آمار توصیفی:

جدول ۱۰: آمار توصیفی

گروه	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
کنترل	۱۹۶/۹۰	۱۴/۶۸۵	۲۰
آزمایش ۱	۲۲۴/۲۵	۱۳/۰۴۱	۲۰
کل	۲۱۰/۵۵	۱۹/۴۸۶	۴۰

در جدول فوق (۱۰) که نشان دهنده ی آمار توصیفی متغیر پژوهش است، مشخص گردید که میانگین متغیر مهارت هایبیین فردی در پس آزمون، در گروه آزمایش ۱ بیشتر از گروه کنترل است.

جدول ۱۱: آزمون لون

F	df1	df2	معنی داری
۱/۲۴	۱	۳۸	۰/۳۴۵

طبق جدول (۱۱)، اندازه آزمون لون ۱/۲۴ بوده و سطح معناداری آن ۰/۳۴۵ می باشد که از آنجا که این مقدار از ۰/۰۵ بیشتر است، لذا فرضیه صفر مبنی بر همگونی واریانس ها در دو گروه کنترل و آزمایش ۱ در سطح ۵ درصد رد نمی گردد. در نتیجه فرضیه برابری واریانس ها تایید می شود.

جدول ۱۲: آزمون اثرات

منبع	مجموع مجزورات نوع III	df	میانگین مربعات	F	معنی داری	اندازه اثر
مدل اصلاح شده	۱۳۶۷۹/۴۳۹	۲	۶۸۳۹/۷۱۹	۲۲۳/۸۸۹	۰/۰۰۱	۰/۴۱
رهگیری	۷۸۰/۲۱۲	۱	۷۸۰/۲۱۲	۲۵/۵۳۹	۰/۰۰۱	۰/۴۲
پیش آزمون	۶۱۹۹/۲۱۴	۱	۶۱۹۹/۲۱۴	۲۰۲/۹۲۳	۰/۰۰۱	۰/۱۳
گروه	۶۱۸۶/۳۴۹	۱	۶۱۸۶/۳۴۹	۲۰۲/۵۰۲	۰/۰۰۱	۰/۴۱
خطا	۱۱۳۰/۳۳۶	۳۷	۳۰/۵۵۰			

در جدول (۱۲) ملاحظه می شود، در پس آزمون، نمرات متغیر مهارت های بین فردی گروه آزمایش ۱ با نمرات متغیر مهارت های بین فردی در گروه کنترل تفاوت معنی داری وجود دارد چراکه سطح معنی داری گروه ۰/۰۰۱ بوده که از ۰/۰۵ کمتر است. در نتیجه می توان عنوان کرد که کودکانی که روش آموزشی مونه سوری را دریافت کرده اند، مهارت های بین فردی بیشتری نسبت به گروهی که مداخلات دریافت نکرده اند، دارند.

فرضیه فرعی سوم: روش آموزشی رژیو امیلیا نسبت به روش مونته سوری تاثیر بیشتری بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی دارد.

به منظور بررسی فرضیه فوق، از آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده شده است که نتایج آن در ادامه ارائه می گردد:

جدول ۱۳: مقایسه های زوجی دو روش آموزشی بر مهارت های بین فردی با استفاده از آزمون بونفرونی

گروه	در مقایسه با گروه	تفاوت میانگین	معنی داری
آزمایش ۱	کنترل	۲۷/۳۵	۰/۰۰۱
	آزمایش ۲	-۸/۲۷	۰/۰۱۴
آزمایش ۲	کنترل	۴۹/۱۸	۰/۰۰۱
	آزمایش ۱	۹/۲۱	۰/۰۲۶

جدول ۱۳ نشان می دهد که سطح معنی داری متغیر مهارت های اجتماعی در گروه ها کمتر از ۰/۰۵ می باشد. این مسئله بدان معناست که بین شاخص های گروه های آزمایش (مونته سوری و مالاگاتسی) با گروه کنترل و نیز میان دو گروه آزمایش با یکدیگر، تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین تفاوت میانگین موجود بین دو گروه آزمایش نشان می دهد که گروه آزمایش ۲ یعنی مالاگاتسی اثربخشی بیشتری بر مهارت های اجتماعی نسبت به گروه آزمایشی ۱ یعنی مونته سوری دارد. بنابراین فرضیه فرعی سوم تایید می گردد.

در گام پیگیری اثر مداخله ای روش آموزشی رژیو امیلیا و مونته سوری مبتنی بر تحلیل کواریانس و آزمون بونفرونی بعد از اجرای روش و متعاقب آن مشخص شد که روش رژیو امیلیا در تقویت مهارت های بین فردی به ویژه دانش آموزانی که مشکل ارتباطی بیشتری دارند اثرگذارتر بود. همچنین در برخی دروس مثل فعالیت های اجتماعی و زبانی روش رژیو امیلیا اثربخشی بیشتری نسبت به روش مونته سوری داشت. البته بر اساس اظهارات آموزشگران مرتبط با پژوهش در برخی فعالیت ها مثل تربیت بدنی و کارهای آزمایشگاهی که نیاز به یادگیری گام به گام دارند عملکرد بهتر دانش آموزان در روش مونته سوری قابل توجه بود.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف اثربخشی دو روش آموزشی غیر خطی رگیو امیلیا و خطی مونته سوری بر مهارت های بین فردی دانش آموزان انجام شد به دنبال آن سه سوال پژوهشی مطرح شد. در سوال اول و مرتبط با تاثیر روش رگیو امیلیا بر مهارت های بین فردی، یافته ها نشان داد که در پس آزمون، نمرات متغیر مهارت های بین فردی گروه آزمایش ۲ با نمرات متغیر مهارت های بین فردی در گروه کنترل تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=0/000$)؛ در نتیجه می توان عنوان کرد که کودکانی که روش آموزشی رگیو امیلیا را دریافت کرده اند، مهارت های بین فردی بیشتری نسبت به گروهی که مداخلات را دریافت نکرده اند، دارند. این نتایج با یافته های پژوهشهای Bagher Shahi, 2021, Mohammadi and Mastry (2016, & Yanko, 2019)، همسوست.

رویکرد آموزشی رگیو امیلیا، مبتنی بر یک برنامه درسی روییدنی است نه خطی و مکانیکی که در آن دانش آموزان از طریق همانند گرایی و تعامل گرایی با معلمی که نقشی پویا در مهارت های ارتباطی تدریس دارد یاد گرفته و جامعه پذیر می شوند (Khoram, Khakbaz, Yusufzadeh Chausari, 2023). این جامعه پذیری از طریق پیام های ضمنی که در حین تدریس از طرف معلم به یادگیرندگان منتقل می شود تقویت و توسعه پیدا می کند و از طریق مشارکت در آموزش، پژوهش و کنش، به تغییر واقعیت اجتماعی پیرامون خود تشویق می شوند و چارچوب ارزشی خود را ارتقا می بخشند. همچنین امکان کسب مهارت های تحصیلی آموزشی، اجتماعی و ارتباطی را همزمان فراهم می کند. (Sabeti, 2021). بر همین اساس (Virginia, 2022) نیز بیان می کند که منابع چندهسته ای و یادگیری گروهی موجب افزایش توان مشارکت و تقویت ارتباطات اجتماعی کودکان مقطع ابتدایی می شود. از آنجا که در رویکرد آموزشی رگیو امیلیا، ارتباط و یادگیری در یک فرآیند آموزشی همراه یکدیگرند، در این برنامه به وسعت بخشیدن شبکه های ارتباطی، بسیار توجه می شود.

گرچه در رویکرد آموزشی مالاگاتسی تمرکز اصلی بر روی کودکان است، اما نقش مربیان، والدین، اجتماع، پیرامون و مرتبط بودن آنها با هم بسیار مهم و اساسی است. مالاگاتسی که این ارتباط و تبادل نظر را یک روش باز و دموکراتیک می خواند، مسیر دو طرفه تعامل را نیز همانند مسابقه پینگ پونگ می داند که برای ادامه بازی، مهارت هردو طرف یعنی هم کودکان و هم بزرگسالان اهمیت دارد و این مهارت ها باید با هم متناسب و هماهنگ باشند تا رشد و یادگیری اتفاق بیفتد. در روش تدریس رگیو امیلیا، از نظرات کودکان برای انجام فعالیت ها استفاده می شود. معلمان از روش بارش مغزی برای پیدا کردن موضوع های مورد علاقه کودکان استفاده می کنند. پیشنهاد های متعددی به کودکان ارائه می شوند و مورد بحث قرار می گیرند و سپس تعدیل می شوند و در نتیجه کنار گذاشته شده و یا اینکه دنبال می شوند. بدین ترتیب توانایی مشارکت و برقراری ارتباط با دیگران تقویت می شود. علاوه بر این، کودکان آموزش دیده با رویکرد مالاگاتسی با کمک دیگران می آموزند که در برابر حقوق خود، دارای وظیفه و مسئولیت هایی نیز هستند. کارهای روزمره این روش تدریس نه تنها با هدف احترام به حقوق کودک طراحی شده اند، بلکه به او امکان مسئولیت پذیری و انجام وظیفه نیز می دهند. از این جهت می توان گفت رویکرد

آموزشی مالاگاتسی از طریق گوش دادن فعال، همکاری با یکدیگر و ارزش نهادن به رابطه ها، باعث افزایش مهارت های اجتماعی کودکان می گردد.

در فرضیه دوم که روش تدریس خطی مونته سوری بر مهارت های بین فردی بررسی شد یافته ها نشان داد در پس آزمون، نمرات متغیر مهارت های بین فردی گروه آزمایش ۱ با نمرات متغیر مهارت های بین فردی در گروه کنترل تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=0/000$)؛ در نتیجه می توان عنوان کرد که کودکانی که روش آموزشی مونته سوری را دریافت کرده اند، مهارت های بین فردی بیشتری نسبت به گروهی که مداخلات را دریافت نکرده اند، دارند. به طور کلی نتایج بیان می کنند که روش آموزشی مونته سوری بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی تاثیرگذار است. این یافته ها با تحقیقات (Park, Moulton & Laugeson, 2023, Mahmodi, 2020 Sajadiyeh, 2019,) همسو می باشد.

در تبیین این تاثیرگذاری می توان گفت که وجه اجتماعی کودک مبنایی برای تقویت مهارت های بین فردی است. این مهم از طریق هندسه ارتباطی با دیگران شکل می گیرد و در روش مونته سوری این مهارت ها از طریق بازی و در گام های مختلف صورت می گیرد و مقدمه آن سازگاری کودک با محیط اطراف خود است و در سازگاری دانش آموز از طریق الگو قرار دادن بزرگسالان و همسالان رشد اجتماعی پیدا می کند. اگر کودک در محیطی باشد که این محیط واقعا متعلق به او باشد و زمینه واکنش های فعال را در او ایجاد کند، در نتیجه، گامی در جهت تعالی خود بر می دارد. از این رو مونته سوری علاوه بر طراحی وسایل و ابزار مناسب کودک، محیطی را فراهم می آورد که در آن رشد فیزیکی، آموزشی و اجتماعی کودکان نیز میسر گردد. در کلاس های مونته سوری بازی نقشی حیاتی دارد. به عقیده مونته سوری، کودک در هنگام بازی کردن در مدرسه بزرگی است که در آن پرورش می یابد و نیروی بدنی، ذهنی و اجتماعی اش رشد می کند و از هر جهت برای زندگی کردن آماده می شود. درهمین راستا پژوهش های بسیاری نیز نشان داده اند که انجام بازی به افزایش رشد و مهارت های اجتماعی کودکان منجر می گردد. علاوه بر این، در روش مونته سوری، مواد و ابزارهای آموزشی نسبت به تعداد کودکان محدود است (Tebano Ahlquist, E.M. , Gynther).

این محدودیت موجب می شود کودک احترام به دیگران و صبوری را بیاموزد و در نتیجه مهارت های اجتماعی وی افزایش پیدا کند. فعالیت های گروهی در کلاس های مونته سوری، کودک را تشویق به ایجاد رابطه ی هدفمند با دیگران در کلاس می کند و روح جمعی تقویت می شود که مونته سوری از آن با نام انسجام واحد اجتماعی، یاد می کند. از سویی دیگر، کلاس های مونته سوری، به کودکان حس مسئولیت پذیری را می آموزد و به آنها یاد می دهد آزادی، مسئولیت شخصی را به همراه می آورد. این مسئولیت ها کودک را به آگاهی اجتماعی، توانایی مشارکت و انسجام واحد اجتماعی هدایت می کند. بدین ترتیب با تمام این تفصیل، می توان اذعان داشت که روش مونته سوری منجر به افزایش مهارت های بین فردی کودکان می گردد.

در فرضیه سوم یافته ها نشان داد روش تدریس رجیو امیلیا نسبت به روش مونته سوری تاثیر بیشتری بر مهارت های بین فردی کودکان اول ابتدایی دارد. تفاوت میانگین موجود بین دو گروه آزمایش نشان

می دهد که گروه آزمایش ۲ یعنی رگیو امیلیا اثربخشی بیشتری بر مهارت های بین فردی نسبت به گروه آزمایشی ۱ یعنی مونته سوری دارد. از آنجایی که تاکنون مقایسه ای میان دو روش تدریس مالاگاتسی و مونته سوری درخصوص اثربخشی بر مهارت های بین فردی انجام نشده است، لذا پیشینه ای که همسو با نتایج این فرضیه باشد، یافت نشد؛ اما تحلیل های (Yanko, 2019, Hosseyni, Heydari, 2015, Sadeghi, Poor Etemad & Fathabadi, 2015) نشان می دهد به دلیل برنامه درسی رویدنی و غیر خطی بودن آن نقش همکاری و تعامل بین معلم و یادگیرندگان به منظور کسب مهارت های اجتماعی افزایش پیدا می کند.

به این ترتیب در روش رگیو امیلیا به دلیل نوع نگاه انعطاف پذیر بیشتری که به پرورش کودک دارند، با طراحی بازی ها، ابزار، وسایل، محیط آموزشی و برنامه های درسی از طریق تعامل با فراگیران موجبات رشد مهارت های اجتماعی کودکان را فراهم می آورند. همچنین چرایی اثربخش تر بودن روش مالاگاتسی نسبت به مونته سوری را می بایست در خاستگاه شکل گیری این دو روش جست و جو کرد. خاستگاه و علت شکل گیری روش مونته سوری مبتنی بر رویکرد اثبات گرایانه، عینی و شفاف به پدیده ها از جمله آموزش و تربیت و کمک به استقلال کودکان عقب مانده ذهنی به روش گام به گام بود. درحقیقت، خصوصیات و سایل آموزشی مونته سوری یعنی قابلیت درجه بندی و امکان کنترل خطا توسط کودک، موجب می گشت کودکان به فراگیری مستقل و خودانگیخته تبدیل شوند. اما لوریس مالاگاتسی در مرکز آموزشی رگیو امیلیا روش تدریس خود را پس از پایان جنگ جهانی دوم و به شکل غیر اثبات گرایانه، غیر خطی و غیر مکانیکی و با هدف تربیت نسل جدیدی از فرزندان آزاد، اجتماعی، صلح جو و خلاق ابداع نمود.

در رویکرد رگیو امیلیا، روابط محکم و مثبت میان افراد حاکم بوده و یکی از ارزش های مهم این رویکرد است. مالاگاتسی بر آموزش و پرورش مبتنی بر روابط^۱ تاکید دارد که بر ارتباط هر کودک با دیگران متمرکز است و به دنبال آن است تا به روابط متقابل بین کودکان و خانواده، مربیان، جامعه و محیط را فعال سازد و آن را تقویت کند. از سویی دیگر، روش رویکرد مالاگاتسی، یک روش اکتشافی است که زمینه بروز و ظهور قدرت های درونی کودکان را فراهم می سازد. در این روش تدریس، پروژه ها و کارهای گروهی یک ماجراجویی همیشگی است و تحول و یادگیری در آن مرحله ای نبوده بلکه به صورت مارپیچی هستند و مرتب مورد بازنگری قرار می گیرند. در این رویکرد پروژه محور، بر وسعت بخشیدن شبکه های اجتماعی توجه بسیاری می شود و در نتیجه موجبات رشد اجتماعی کودکان را فراهم می

^۱ .education based on relationships

آورد (Sun Kim and Darling, 2009). بدین ترتیب پرواضح است که هدف اساسی روش مونته سوری تاکید بر مهارت های فردی و رشد استقلال کودکان باشد و هدف اساسی روش مالاگاتسی تاکید بر تعامل و ارتباط با دیگران و رشد اجتماعی کودکان. نهایتاً می توان گفت که به علت نوع نگرش مالاگاتسی و میزان تاکید بیشتر بر رشد اجتماعی کودک، اثربخشی این روش تدریس بر مهارت های اجتماعی کودکان بیشتر از روش تدریس مونته سوری می باشد. با توجه به تبیین فرضیات پژوهش که توضیحات آن بیان شد در ادامه به برخی از پیشنهادات پژوهش اشاره می شود که می تواند در پژوهش های بعدی مد نظر قرار گیرد. در ضمن هنگام پر کردن پرسشنامه مهارت های بین فردی به دلیل سن پایین دانش آموزان بعضاً آموزش دهنده مجبور بود به شرکت کننده در تکمیل پرسشنامه کمک نماید که این مورد جزء محدودیت های پژوهش بود.

پیشنهادهای

- به منظور بهبود مهارت های بین فردی دانش آموزان به طور کلی بهتر است روش تدریس مالاگاتسی مورد توجه آموزشگران نظام تعلیم و تربیت قرار گیرد.
- بهتر است تمامی معلمان مدارس و کودکانستان های سراسر کشور با روش های آموزشی مونته سوری و مالاگاتسی در آموزش های ضمن خدمت آشنا شوند.
- روش مونته سوری در به کارگیری فعالیت هایی مثل کارهای آزمایشگاهی و تربیت بدنی به دلیل یادگیری گام به گام آن در دوره اول ابتدایی پیشنهاد می شود.
- روش مالاگاتسی در به کارگیری فعالیت هایی زبانی و اجتماعی به دلیل یادگیری غیر خطی آن در دوره اول ابتدایی پیشنهاد می شود.
- باتوجه به اهمیت و لزوم رشد مهارت های فردی و استقلال در سنین پایین کودکی و رشد اجتماعی و افزایش تعاملات و ارتباطات در سنین بالاتر، پیشنهاد می شود جهت تربیت و پرورش کودکان زیر سن مدرسه از روش مونته سوری و جهت تربیت و پرورش کودکان دبستانی و پیش دبستانی، از روش مالاگاتسی استفاده شود.
- در این پژوهش اثربخشی روش مونته سوری و مالاگاتسی بر مهارت های اجتماعی بررسی شد. پیشنهاد می شود این اثربخشی بر سایر مولفه ها از جمله مهارت های هنری نیز سنجیده شود.
- باتوجه به وجود تفاوت های رفتاری - شخصیتی دختران با پسران، پیشنهاد می شود این تحقیق در جامعه آماری متشکل از پسران دبستانی نیز انجام پذیرد.

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه حامی مالی از سازمان های تأمین مالی در بخش های عمومی و خصوصی نداشته است.

تعارض منافع

براساس نظر نویسندگان، این مقاله هیچ گونه تعارض منافع نداشته است.

References

- Ahmadi, M., Armand, M., Ahghar, Q. (2023). The effectiveness of lesson research training on the professional qualifications of primary school teachers, *Teaching Research*, 11(3), 1-26. [in Persian].
- Aljabreen. H. (2020). Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia: A Comparative Analysis of Alternative Models of Early Childhood Education. *IJEC*, 52, 337–353.
- Bagher Shahi, S. (2021). Presenting the model of the preschool curriculum with the approach of Reggio Emilia. *New Approaches in Educational Sciences*, 10, 27-37. [in Persian].
- Boland Raftar, M., Hajati, M. (2024). Comparative evaluation of the components of Mattson's interpersonal communication skills and Jarbak's communication skills. The fourth international conference on advanced research in management and humanities. 1-10. [in Persian].
- Brouwer, J., Klaver, L. T., van der Zee. S. (2023). Montessori's Perspective on Citizenship Education: A View from the Netherlands. *Journal of Montessori Research* 9(2), 29-43.
- Dewey, J. (1921) *School and student*, Translated by Moshfegh Hamdani, translator, Tehran. Kayhan Printing Co.
- Dobbins, N., Brandon, RR., Jones, VL., Higgins, H. (2023). Social Skills Prioritization: Gathering Consensus from Parents, Students, and Teachers. *Intervention in School and Clinic*, 59(2), 115-125
- Hashemi, S. A., Ranjbar, M., Mashinchi, A. A., Kargar, M., Behrouzi, M., Norouzi, M. (2019). The effect of the Montessori educational method on the academic self-efficacy of preschool children in Bushehr, *Journal of the School of Medicine of Mashhad University of Medical Sciences*, 63(4), 2697-2688. [in Persian].
- Holmes, G. R. (2017). Loris Malaguzzi, Reggio Emilia and Democratic Alternatives to Early Childhood Education Assessment. *Journal Forum*, 59(2), 159-163.
- Hosseini, S., Heydari M. H., Saadatmand, Z. (2018). Comparative study of Montessori's and Loris Malagasy's views in the field of early childhood education. *Research in Curriculum Planning*, 35(62), 82-105. [in Persian].

- Jeda, N., Kian, M., Hosseinihah, A., Sobhaninejad, M. (2021). Explaining the nature of the face-to-face curriculum and inferring its foundations and principles in the preschool period, *Curriculum Research*, 71, 1-25. [in Persian].
- Jenkins L. .N, Jaclyn. T. (2023). Social-Emotional skill-based differences between active and Passive bystanders of Bullying. *Contemporary School Psychology*, 27(3), 469-478.
- Kiyani, M. (2021). Investigating the philosophical foundations and learning nature of the Montessori educational model. *Teacher's Career Development Quarterly*. 6(2), 59-74. [in Persian].
- Khoram, B., Khakbaz, A., Yusufzadeh Chausari, M R. (2023). The process, methods and factors affecting the cultural adaptability of new teachers: a systematic review, *Teaching Research*, 12(2), 58-89. [in Persian].
- Lillard A. S., Meyer, M. J., Vasc, D., Fukuda, E. (2021). An Association between Montessori education in childhood and adult wellbeing.” *Frontiers in Psychology* , 12(27), 1-18.
- Matson J.L., Rotatori, A, F., & Helsel, W. J. (1983). Development of a rating scale to measure social skills in children: The Matson evaluation of social skills with youngsters (MESSY). *behavior research and therapy*, 21(4), 335-340.
- Mohammadi., N, Mastry, M. (2016). Investigating the effect of educational approaches on the social skills of preschool children, *Education and Training*, 33(129), 135-154. [in Persian].
- Mohammadi, M. (2021). Examining Moqna Souri's views and the impact of Moqna Soori's method on children, International Conference on Psychology, Educational Sciences and Lifestyle. [in Persian].
- Obalasi, A., Hosseini Nesab, S. (2013). Investigating the effect of Montessori teaching on the creativity of 4- and 5-year-old preschool children in Tabriz. *Education and Evaluation (Educational Sciences)*, 7(28), 81-98. [in Persian].
- Ozgül. P., Türker. S., Nevra. A. A. (2023). Collaborative learning with mind mapping in the development of social skills of children. *Participatory Educational Research*, 9(1), 463-480.
- park, M., moulton, E. , Laugeson ., E . (2023). Parent – assisted social skills training for children With autism spectrum disorder : PEERS for preschoolers. *Focus on Autism and other Development Disabilities*, 38(2), 80-89.
- Pereira .B. A ., Hamsho, N., Susilo, A., Famolare, G. M., Blacher, J., Eisenhower, A. (2024) Longitudinal associations between internalizing behaviors and social skills for autistic students during the early school years. *School Psychology*. 39(1), 61–71. <https://doi.org/10.1037/spq0000556>.
- Rankin. B.(2004).The Importance of intentional socialization among children in small groups: A Conversation with Loris Malaguzzi. *Early Childhood Education Journal*, 32(2), 81-86.

- Saberi, R. (2021). Explaining the implications of Farhangian University's curriculum. *Curriculum Studies Quarterly*, 16(63), 69-90. [in Persian].
- Sadeghi, S., Poee Etemad, H., Fathabadi, J. (2015). The effectiveness of social skills training for adolescents with autism spectrum disorders. *Journal of Applied Psychology*, 4, 477-499. [in Persian].
- sadri damirchi, E., Esmaili ghazivaloii, f. (2016). Effectiveness of social- emotional skills training on cognitive emotion regulation and social skills in children with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 5(4), 59-86. [in Persian].
- Sajjadih, N. (2019). A look at the Montessori educational approach from the perspective of human agency. *Two Journals of Philosophy of Education*. 4(2), 119-143. [in Persian].
- Sava, S., Fartusnic, C., Ancuta, L. N. (2022). Romania: Continuity and innovation in the civics and social education curriculum. *Journal of social science Education*, 21(4), DOI:<https://doi.org/10.11576/jsse-5492>.
- Soltani, M., Aghdasi, A. Naghi., Hashemi, Toraj. (2021). Comparison of the effectiveness of Regiomilia and HighScope educational methods on the creativity and social skills of preschoolers in Tabriz. *Journal of Education and Evaluation*, 14(55), 57-83. [in Persian].
- Sun Kim. B. , Darling. L. F. (2009). Malaguzzi, and the constructive conversations of preschoolers in a Reggio-Inspired classroom. *Early Childhood Education Journal* 37(2),137-145.
- Tebano Ahlquist. E.M. , Gynther . P. (2022).Teaching in the Montessori classroom: Investigating variation theory and embodiment as a foundation of teachers' development. *Journal of Montessori Research*, 6(1), 33-45.
- Virginia, T., Eve. V. (2022) Parent discipline and pre-Schoolers' social skills. *Early Child Development and Care*, 192(3), 410-424.
- Yanko. M. (2019). Learners' identity through soundscape composition: Extending the pedagogies of Loris Malaguzzi With Music Pedagogy. *Journal Learning Landscapes*, 12, 2- 73.